

P7_TA-PROV(2010)0324

Tirdzniecības un ekonomiskās attiecības ar Turciju

Eiropas Parlamenta 2010. gada 21. septembra rezolūcija par tirdzniecības un ekonomiskajām attiecībām ar Turciju (2009/2200(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Komisijas sagatavoto Turcijas 2009. gada progresa ziņojumu (SEC(2009)1334),
 - ņemot vērā 1963. gada 12. septembra līgumu par Eiropas Ekonomikas kopienas un Turcijas asociācijas izveidi,
 - ņemot vērā šā līguma 1970. gada 23. novembra papildprotokolu un jo īpaši tā 41. panta 1. punktu (pārtraukšanas klauzulu),
 - ņemot vērā EK un Turcijas Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmumu Nr. 1/80,
 - ņemot vērā EK un Turcijas Asociācijas padomes 1995. gada 22. decembra Lēmumu Nr. 1/95 par muitas savienības pēdējā posma ieviešanu (96/142/EK),
 - ņemot vērā Eiropas Kopienų Tiesas spriedumus par četrām pamata apstrādēm, īpaši *Demirel, Sevince, Savas, Abatay-Sahin, Tum-Dari* un *Soysal* lietā,
 - ņemot vērā jaunāko 2007. gadā publicēto PTO tirdzniecības pārskatu par Turciju,
 - ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Turciju,
 - ņemot vērā Politikas departamenta pētījumu par Turcijas 2009. gada programmu atbilstoši pirmspievienošānās programmai saistībā ar 2009. gada paplašināšanās paketi,
 - ņemot vērā Padomes 2006. gada 11. decembra secinājumus,
 - ņemot vērā Reglamenta 48. pantu,
 - ņemot vērā Starptautiskās tirdzniecības komitejas ziņojumu (A7-0238/2010),
- A. tā kā muitas savienība ar Turciju joprojām pieder pie visattīstītākajām un ciešākajām tirdzniecības attiecībām starp ES un jebkuru no trešām valstīm;
- B. tā kā, pamatojoties uz Pasaules Bankas statistikas datiem, Turcija ir septiņpadsmitā lielākā ekonomika pasaulē un sestā lielākā Eiropas ekonomika, rūpniecības precēm tās eksporta jomā pārsniedzot 90 %; tā kā 2008. gadā Turcija ierindojās kā divdesmitā lielākā ārvalstu tiešo ieguldījumu saņēmēja pasaulē un saņēma ārvalstu tiešos ieguldījumus 18 miljardu apmērā;
- C. tā kā Turcija ir kļuvusi par ES septīto lielāko tirdzniecības partneri un ES ir Turcijas lielākā tirdzniecības partnere;

- D. tā kā 2009. gadā Turcija uz ES eksportēja produktus EUR 33,6 miljardu vērtībā un importēja no ES produktus EUR 40,4 miljardu vērtībā;
- E. tā kā, pamatojoties uz ESAO datiem, 2009. gadā vidējais bezdarba līmenis Turcijā sasniedza satraucošo rādītāju 12,5 % apmērā un 2010. gada aprīlī samazinājās līdz 10,8 % līmenim, jauniešu bezdarba līmenis ir 25 %, savukārt 2010. gada ziņojumā par Tūkstošgades attīstības mērķiem norādīts, ka galējas nabadzības koeficients Turcijā ir 17,1 %,
1. atzinīgi vērtē ES un Turcijas attīstītās tirdzniecības attiecības; aicina Turciju vienkāršot procedūras un birokrātiju un likvidēt atlikušos ar tarifiem saistītos un citus šķēršļus; uzsver abu pušu konstruktīva dialoga nozīmīgumu, lai turpinātu uzlabot šīs attiecības;
 2. atgādina, ka saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 205. pantu un ar to saistīto ES Līguma 21. pantu principi, kurus ES tiecas veicināt ar Savienības arējām darbībām, tostarp tās kopējo tirdzniecības politiku, ir: „(..) demokrātija, tiesiskums, universāls un nedalāms cilvēktiesību un pamatbrīvību princips, cilvēka cieņas neaizskaramība, vienlīdzības un solidaritātes princips, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību ievērošana”, kā arī partnerību veidošana ar trešām valstīm, kuras ievēro iepriekš minētos principus;
 3. aicina Komisiju turpināt saistību īstenošanu un dialogu ar Turciju tirdzniecības jomā, īpaši Apvienotajā padomdevējā komitejā un ES un Turcijas Muitas savienības apvienotajā komitejā; mudina abas puses efektīvāk izmantot minētās platformas, ātri vienojoties par neatrisinātajiem jautājumiem, piemēram, par Turcijas aizliegumu importēt liellopu gaļu, dzīvus liellopus un atvasinātus produktus, un par dažu ES dalībvalstu ceļu kvotām, ko piemēro Turcijā reģistrētiem transportlīdzekļiem;
 4. norāda uz Turcijas ilgtermiņa izaugsmes potenciālu un specifiku demogrāfijas ziņā; mudina gan ES, gan Turciju veikt pienācīgu vērību to savstarpēji saistītajai ekonomikai, saglabāt atvērtus tirdzniecības un ieguldījumu režīmus un atturēties no iekšējā protekcionisma spiediena atbilstoši savām saistībām dažādās starptautiskajās platformās, un izmantot tirdzniecības aizsardzības instrumentus, ievērojot PTO noteikumus;
 5. pauž bažas par sieviešu zemo līdzdalības līmeni darba tirgū un viņu nodarbinātību neoficiālajā sektorā; mudina Turciju galveno uzmanību tās ekonomikas, sociālajā un nodarbinātības politikā veikt sieviešu nodarbinātībai;
 6. norāda uz smago situāciju jauniešu nodarbinātības jomā un uz konkrētu pasākumu trūkumu šīs problēmas risināšanai; norāda uz neseno SDO pētījumu, kurā kā galvenais darba tirgus uzdevums Turcijas attīstībā ir minēta darbavietu radīšana un jo īpaši — darbavietu radīšana sievietēm un jauniešiem; tādēļ prasa izstrādāt nodarbinātības stratēģiju, kas vērsta uz jauniešu nodarbinātību kopumā un jo īpaši — uz jaunu sieviešu situācijas uzlabošanu;
 7. atzinīgi vērtē 1996. gadā notikušo muitas savienības (MS) izveidi, kas paplašināja pieeju tirgum un deva iespēju tirdzniecības apmēru starp ES un Turciju palielināt līdz EUR 100 miljardiem gadā, 2008. gadā sasniedzot visaugstākos rādītājus;

8. uzsver, ka MS aptver rūpniecības preces un apstrādātus lauksaimniecības produktus; vēlas, lai lauksaimniecības produkti pēc iespējas drīz tiktu iekļauti MS; uzskata, ka MS var padziļināt, aptverot arī citas jomas, piemēram, pakalpojumu un publiskā iepirkuma jomu;
9. pauž nožēlu par to, ka saskaņā ar jaunāko PTO pētījumu vidējie tarifi, ko lauksaimniecības produktiem piemēro Turcija, ir salīdzinoši augsti un dažos gadījumos — pārmērīgi augsti (piemēram, attiecībā uz labību piemērotā nodeva ir 130 %); aicina Turcijas valdību ievērojami samazināt šos šķēršļus;
10. atzinīgi vērtē Turcijas muitas kodeksa saskaņošanu ar ES muitas kodeksu un jo īpaši vispārējo preferenču sistēmas (VPS) pieņemšanu; aicina lielākā mērā pieskaņot Turcijas tiesību aktus Kopienas *acquis* tādās jomās kā brīvā tirdzniecība, viltošanas apkarošana, kā arī pēcmuitošanas pārbaudes un atļauju piešķiršana beznodokļu veikaliem;
11. pauž nožēlu par to, ka piekto gadu pēc kārtas Turcija nav nedz pilnībā īstenojusi Asociācijas nolīguma papildprotokolu, nedz novērsusi visus šķēršļus preču brīvai apritei; aicina Turciju nekavējoties un nediskriminējošā veidā pilnībā īstenot visas savas saistības, kas izriet no minētā protokola, tādējādi sekmējot tirdzniecības attiecību uzlabošanu ar visām ES dalībvalstīm, un atgādina — ja minētais netiks izdarīts, turpmākais sarunu process var būt nopietni apdraudēts;
12. atkārtoti norāda — ir izšķiroši svarīgi, lai Turcija pilnībā ievērotu savas saistības saskaņā ar muitas savienības noteikumiem; turklāt uzskata, ka jāturpina pieskaņošanās Kopienas *acquis* noteiktās nozarēs, piemēram, attiecībā uz brīvajām tirdzniecības zonām un muitas nodokļu atvieglojumiem;
13. uzsver, ka MS būtu ieguvēja, ja tiktu pārskatīts strīdu izšķiršanas mehānisms, lai dotu iespēju ātri un taisnīgi atrisināt neskaidros jautājumus;
14. aicina novērst visus nevajadzīgos šķēršļus, tostarp tādus tehniskus šķēršļus ES un Turcijas tirdzniecībā kā, piemēram, sertificēšanas neatzīšana, atkārtota testēšana, pārbaudes, kas savstarpēji pārklājas, obligāti tehniskie noteikumi un standarti, atbilstoši PTO noteiktajam; turklāt aicina Komisiju apmainīties ar paraugpraksi šajā jomā;
15. atzīst — slēdzot brīvās tirdzniecības nolīgumus (BTN) ar trešām valstīm, Turcija saskaras ar sarežģījumiem, kas negatīvi ietekmē Turcijas ekonomiku, ļaujot ES brīvā tirdzniecības nolīguma partnervalstīm, ar kurām Turcija vēl nav varējusi parakstīt brīvās tirdzniecības nolīgumus, nodrošināt vienaspusēju preferenciālu piekļuvi Turcijas tirgum; aicina Komisiju un Padomi nodrošināt Turcijas iekļaušanu paredzēto ES un trešo valstu BTN ietekmes novērtējuma pētījumos un vēl vairāk pastiprināt informācijas nodošanu par ES nostāju un BTN sarunu gaitu; mudina Komisiju brīvās tirdzniecības nolīgumos ņemt vērā ES un Turcijas MS;
16. aicina Turciju atcelt atlikušās preču importa licences, kuras ir pretrunā ar tās saistībām, kas izriet no muitas savienības, un piekrist atjaunināt EK un Turcijas Asociācijas padomes Lēmumu Nr. 2/97 par tehnisku šķēršļu novēršanu tirdzniecībā;
17. atzinīgi vērtē ārējās tirdzniecības standartizācijas tiesību aktus, ko Turcijas valdība pieņēma 2009. gadā; tomēr norāda uz atbilstības novērtēšanas procedūru un fizisku muitas

pārbaužu ieviešanu; mudina ES un Turciju pilnībā piemērot savstarpējas atzīšanas principus;

18. prasa Turcijai pārtraukt apgrūtinot importa procedūras un saskaņot savu beznodokļu kvotu sistēmu apstrādātiem lauksaimniecības produktiem, kas neatbilst muitas savienības prasībām;
19. atzinīgi vērtē jaunākā PTO pārskata pozitīvos secinājumus par Turciju; mudina Turcijas valdību tomēr veikt nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu pārskatā minētos ieteikumus un paātrinātu strukturālās un likumdošanas reformas;
20. prasa Turcijai apturēt jauno prasību par labu ražošanas praksi darbību, jo ar tām *de facto* aizliedz noteiktu farmaceitisko ražojumu importu, un prasa piedalīties starptautiskās iniciatīvās un ņemt tās vērā, lai saskaņotu labas ražošanas prakses procedūras un standartus, piemēram, ar PVO un ES labas ražošanas praksi;
21. atzīmē Turcijas dinamisko starptautiskās tirdzniecības stratēģiju un to, ka Turcija līdz šim ir noslēgusi 16 brīvās tirdzniecības nolīgumus; rosina ES un Turciju sadarboties, lai padziļinātu tirdzniecības attiecības ar Vidusāziju;
22. norāda, ka ES nodrošina Turcijā 88 % no kopējā ārvalstu tiešo ieguldījumu apjoma; tomēr uzsver, ka ārvalstu tiešo ieguldījumu daļa Turcijas IKP ir salīdzinoši neliela;
23. atzīmē Turcijas nozīmi reģionālajās platformās, piemēram, Melnās jūras reģiona ekonomiskās sadarbības organizācijā, Melnās jūras tirdzniecības un attīstības bankā un Dienvidaustrumu Eiropas sadarbības procesā; mudina Turciju uzņemties vadošo lomu brīvas un taisnīgas tirdzniecības veicināšanā, pienācīgu uzmanību pievēršot sociālai, ekonomiskai un vides labklājībai;
24. atzīmē Turcijas nozīmi Vidusjūras reģionā kā Barselonas procesa pamatpartneri un mudina Turciju pilnībā respektēt visas procesā iesaistītās partnervalstis; uzsver, ka vēl ir plašas iespējas uzlabot Turcijas tirdzniecības rādītājus Vidusjūras baseina reģionā;
25. atzīmē — lai gan ES joprojām ir Turcijas lielākais tirdzniecības partneris, 2009. gadā Turcijas svarīgāko tirdzniecības partneru vidū bija arī Krievija, Ķīna, ASV un Irāna; uzsver, ka 2009. gadā tirdzniecības apjoms starp Turciju un ES samazinājās, savukārt 2010. gada divos pirmajos ceturkšņos konstatēja to pieauguma tendences; norāda arī, ka Turcija dažādo savu tirdzniecības partneru loku; prasa Komisijai veikt pētījumu par iemesliem, kas, iespējams, ietver finanšu krīzi, un to, kādu ietekmi uz ekonomiku rada ES daļas salīdzinoša samazināšanās Turcijas ārējās tirdzniecības apjomā;
26. norāda, ka Turcijai un ES ir līdzīgas energoapgādes problēmas; uzsver *Nabucco* projekta nozīmi ES energoapgādes drošības jomā un tādēļ aicina Turciju uzņemties iniciatīvu, lai ātri īstenotu *Nabucco* starpvaldību nolīgumu; uzsver nepieciešamību noteikt kopīgu ārējo stratēģiju enerģētikas jomā un sākt sarunas par enerģētikas nodaļu, kas pastiprinātu sadarbību enerģētikas jomā; mudina Turciju ratificēt Enerģētikas hartas nolīguma tirdzniecības noteikumu grozījumus un veikt ieguldījumus tās atjaunojamo enerģijas avotu milzīgajā potenciālā;

27. atzīmē to, ka bieži sastopamās vīzu problēmas, ievērojot *GATS* 4. režīmu, būtiski ierobežo Turcijas uzņēmēju un kravas furgonu vadītāju došanos uz ES; uzsver Eiropas Kopienu Tiesas vairākkārtējos nolēmumus šajā jomā un aicina Komisiju nodrošināt, ka dalībvalstis ievēro šīs prasības; tādēļ aicina Komisiju un Padomi pārskatīt vīzu procedūras, lai novērstu šķēršļus tirdzniecībai;
28. pauž nožēlu par to, ka vēl nav pabeigti tiesību akti, ar kuriem nodrošina arodbiedrību tiesību pilnīgu ievērošanu atbilstoši ES standartiem un Starptautiskās Darba organizācijas attiecīgajām konvencijām, jo īpaši attiecībā uz tiesībām organizēt arodbiedrības un piedalīties sarunās par darba koplīguma slēgšanu, kā arī tiesībām streikot;
29. mudina Turciju ārvalstu uzņēmumiem nepiemērot diskriminējošus pasākumus un nenoteikt Turcijas pretendentiem par 15 % labāku cenu publiskā iepirkuma jomā; aicina Turciju noslēgt Pasaules Tirdzniecības organizācijas Nolīgumu par valsts iepirkumu;
30. uzsver, ka viltotas preces, tostarp farmaceitiski līdzekļi un kosmētika, ir viena no ES un Turcijas tirdzniecības attiecību problēmām un padara Turciju mazāk saistošu ārvalstu tiešo ieguldījumu veikšanai; mudina Turciju efektīvi piemērot jaunus intelektuālā īpašuma tiesību aktus, lai padziļinātu tirdzniecības attiecības ar ES; uzsver nepieciešamību, izstrādājot valsts intelektuāla īpašuma kārtību, rast labāku līdzsvaru starp intelektuālā īpašuma tiesībās noteiktajām starptautiski obligātajām prasībām un valsts ekonomiskās attīstības vajadzībām;
31. atzīmē, ka MVU ir 99 % no Turcijas uzņēmumu skaita un tie nodrošina 70 % nodarbinātības iespēju Turcijā; mudina Turciju uzlabot MVU piekļuvi finansējumam; atzinīgi vērtē Turcijas Devīto attīstības plānu, kas vērsts uz pētniecības un attīstības izdevumiem, kas ir ārkārtīgi svarīgi, lai palielinātu MVU konkurētspēju;
32. atzinīgi vērtē referendumu rezultātus, kas liecina par atbalstu konstitucionālajai reformai;
33. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai un Turcijas valdībai.